

## **ВИКЛИКИ В СУЧАСНІЙ ВИЩІЙ ОСВІТІ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВИКОРИСТАННЯМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ**

З появою штучного інтелекту (ШІ) у сфері освіти відкриваються нові можливості для вдосконалення навчального процесу, але водночас виникають складні виклики, які потребують ґрунтовного аналізу. Як зазначає Никоненко [1, с. 10], ШІ сприяє персоналізації навчання та адаптації освітнього процесу до індивідуальних потреб здобувачів. Це дозволяє розв'язувати проблеми часових і фінансових обмежень традиційних освітніх моделей. Водночас автор наголошує, що впровадження ШІ створює низку ризиків, зокрема, загрозу конфіденційності даних, можливість шахрайства, включно з плагіатом, та посилення соціально-економічної нерівності через нерівний доступ до технологій. Успішна інтеграція ШІ в освітній процес, потребує створення національних стратегій, орієнтованих на етичність, безпеку та ефективність використання технологій.

Ключовою проблемою залишається оцінювання знань студентів. Використання інтелектуальних систем, таких як генератори текстів чи автоматизовані відповіді, ускладнює виявлення реального рівня компетенцій здобувачів освіти. Wang et al. [4] зазначають, що адаптивні системи навчання та інтелектуальне оцінювання, які є найбільш досліджуваними сферами, значно підвищують ефективність освітнього процесу. Наприклад, тестові результати студентів покращуються на 62 % за використання інструментів ШІ. Однак автоматизація оцінювання супроводжується ризиками алгоритмічних упереджень та загрозами конфіденційності. Автори наголошують на необхідності удосконалення методик оцінювання, які враховують не лише когнітивні, а й практичні навички студентів, щоб ускладнити використання сторонніх технологій для шахрайства.

Важливим аспектом є питання академічної доброчесності. Як підкреслюють Al-Tkhauneh et al. [3], широке використання ШІ створює можливості для автоматизації адміністративних процесів, але також породжує виклики у вигляді порушення принципів доброчесності. Використання автоматизованих інструментів для створення наукових робіт чи виконання завдань може знизити рівень критичного мислення у студентів. Для вирішення цієї проблеми

автори пропонують впровадження цифрової грамотності як обов'язкової складової навчальних програм та інтеграцію технологій перевірки текстів на плагіат. Крім того, дослідники акцентують на важливості збалансованого поєднання традиційних методів викладання з інноваційними підходами, що підтримують етичні принципи навчання.

Особистий досвід використання генеративного ШІ в науковій діяльності підтверджує його корисність як інструменту, що суттєво заощаджує час на пошук і обробку даних. Проте якість підбору наукової літератури та коректність посилань на джерела (автори, назва, DOI) залишаються далекими від досконалості. Це вимагає уважності з боку науковця, чіткого формулювання задач, дотримання певного алгоритму спілкування та «машинного мислення», а також неабиякого терпіння. Такий досвід демонструє, що навіть при значному розвитку ШІ, участь людини є вирішальною для досягнення високої якості наукового результату.

Роль науково-педагогічних працівників у нових умовах зазнає суттєвих змін. Akgun та Greenhow [2, с. 431] наголошують, що ШІ має потенціал для створення персоналізованих платформ навчання, що дозволяють оптимізувати освітній процес завдяки автоматизованим системам оцінювання та прогнозуванню результатів студентів. Однак етичні виклики, такі як упередженість алгоритмів, проблеми конфіденційності даних та зменшення автономії студентів, потребують активного залучення викладачів у навчальний процес. Вони повинні не лише адаптувати методики викладання, але й навчати студентів етичному використанню ШІ. Автори рекомендують інтегрувати у навчальні програми курси, що акцентують увагу на розумінні технологій ШІ та їхніх можливих ризиків.

Інтеграція ШІ також супроводжується технічними та юридичними викликами. Zarei et al. [5] зазначають, що ефективне впровадження ШІ в освіту потребує міждисциплінарного підходу, що включає розуміння алгоритмів ШІ, статистичних методів та етичних стандартів. Такі підходи дозволяють зменшити ризики масштабування технологій та забезпечити стабільну інфраструктуру для навчання. Автори також підкреслюють важливість регулярного перегляду освітніх стратегій та інтеграції сучасних інструментів у процес навчання для досягнення високого рівня ефективності.

Таким чином, використання ШІ у вищій освіті відкриває нові горизонти, дозволяючи підвищити ефективність навчання та вдосконалити освітні процеси. Водночас воно ставить перед освітньою спільнотою численні виклики, які потребують системного

підходу до їх розв'язання, забезпечення академічної доброчесності та підтримки етичних стандартів у навчанні.

### Література:

1. Никоненко А. О. Вплив штучного інтелекту на сучасну освіту: перспективи та виклики. *Artificial Intelligence*. 2023. Вип. 28, № 2. С. 10–15. DOI: 10.15407/jai2023.02.010
2. Akgun S., Greenhow C. Artificial intelligence in education: Addressing ethical challenges in K-12 settings. *AI and Ethics*. 2021. Vol. 2, no 3. P. 431–440. DOI: 10.1007/s43681-021-00096-7
3. Al-Tkhayneh K. M., Alghazo E. M., Tahat D. The Advantages and Disadvantages of Using Artificial Intelligence in Education. *Journal of Educational and Social Research*. 2023. Vol. 13, no 4. P. 105. DOI: 10.36941/jesr-2023-0094
4. Wang S., Wang F., Zhu Z., Wang J., Tran T., Du Z. Artificial intelligence in education: A systematic literature review. *Expert Systems with Applications*. 2024. Vol. 252. P. 124167. DOI: 10.1016/j.eswa.2024.124167
5. Zarei M., Eftekhari Mamaghani H., Abbasi A., Hosseini M.-S. Application of artificial intelligence in medical education: A review of benefits, challenges, and solutions. *Medicina Clínica Práctica*. 2024. Vol. 7, no. 2. P. 100422. DOI: 10.1016/j.mcsp.2023.100422